Manyika

El **manyika** és un dialecte del xona en gran part parlada pels manyika a la part oriental de Zimbabwe i a l'altre costat de la frontera a Moçambic. Inclou els dialectes ChiBocha, ChiUngwe, i ChiManyika, del qual el manyika rep el seu nom.

Manyika	
Tipus	dialecte, llengua i llengua viva
Parlants	
	1.334.000 (2016)[1]
Parlat a	Moçambic 242.000 Zimbàbue 1.042.000
Autòcton de	Manica, Província de Tete i Manicaland
Classificació lingüística	
	Nigerocongoleses ▪ Atlàntico-congoleses ▪ Benué-Congo ▪ Bantoide ▪ Bantus ▪ Xona ▪ Manyika
Codis	
ISO 639-1	mxc (http://www-01.sil.org/iso639-3/documentation.asp?id=mxc)
ISO 639-2	mxc
ISO 639-3	mxc
Glottolog	many1258 (http://glottolog.org/resource/languoid/id/many1258)
Ethnologue.com	mxc (http://www.ethnologue.com/language/mxc)
IETF	mxc

El chiManyika és parlat pels habitants de la part nord de la província de Manicaland de Zimbabwe, (Nyanga, l'àrea Honde Valley de Mutasa) mentre que el ChiBocha és parlat a la part sud de Manicaland. El manyika difereix del dialecte més predominant zezuru en una varietat de petites formes.

Característiques

Existeixen algunes variacions en el vocabulari de paraules i prefixos. Per exemple, el prefix 'va-' (utilitzat en xona abans dels noms masculins per significar antiguitat i respecte) se substitueix per 'sa-' en manyika. També el prefix 'va-' s'utilitza com a col·lectiu, per exemple xona estàndard *vanhu vakaenda vakawanda*, és substituït per 'wa-' per convertir-se en *wanhu wakaenda wakawanda*. Com a resultat, el manyika no utilitza el prefix 'va' en cap forma, ja que la pronuncien, ja sigui com a 'sa' o 'wa'. Aquesta és la forma en què són reconeguts els manyika.

Els verbs en aquesta llengua tonal es divideixen en dos grups. Els patrons tonals dels verbs pertanyents a un grup es mostren a continuació en el cas de l'infinitiu, que té ku- com a prefix:

- *kupá* 'donar', *kubátá* 'agafar', *kupómérá* 'renyar', *kukúrúdzíra* 'encoratjar';
- *kumúpá* 'donar-li (quelcom)', *kumúbátá* 'agafar-lo', *kumúpómérá*, *kumúkúrúdzíra*;
- *kuzvípa* 'donar-se (a algú)', *kuzvíbatá* 'agafar-se', *kuzvípomerá*, *kuzvíkurudzirá*.

Aquests patrons tonals poden ser representats per kuCV’CV’CV’X, kuÓCV’CV’CV’X, kuŔXCá, on X representa una cadena de fonemes de qualsevol longitud, O per a un prefix d'objecte, i R per a un prefix reflexiu, amb un regle d'ajust a les dues primeres fórmules que si X=Ø, l'última CV’ pot ser Ø, i si ambdós són Ø, la segona CV’ també pot ser Ø, i amb un a l'última fórmula que si X=Ø, Cá esdevé Ca.

Els patrons tonals dels verbs pertanyents a l'altre grup es mostren a continuació:

- *kubwa* 'deixar', *kumutsa* 'aixecar-se', *kutarisa* 'mirar', *kuswatanudza* 'fer (quelcom) alçar-se';

- *kumúmútsa*, *kumútárisa*, *kumúswátanudza*;
- *kuzvímutsá*, *kuzvítarisá*, *kuzvíswatanudzá*.

La representació tonal seria: kuX, kuÓCV’X, kuŔXCá.

Aquesta llengua té molts temps d'indicatiu (com el remot passat, passat recent, passat progressiu, present, etc.), inclosos els negatius.

Referències

1. Manyika (https://joshuaproject.net/languages/mxc) a The Joshua Project

Enllaços externs

- Stevick, Earl W., M. Mataranyika & L. Mataranyika (1965) *Shona Basic Course* (https://fsi-languages.yojik.eu/languages/Shona/Basic/FSI%20-%20Shona%20Basic%20Course%20-%20Student%20Text.pdf). Foreign Service Institute, Washington

Obtingut de «https://ca.wikipedia.org/w/index.php?title=Manyika&oldid=17578958»

La pàgina va ser modificada per darrera vegada el 8 oct 2016 a les 18:29.

El text està disponible sota la Llicència de Creative Commons Reconeixement i Compartir-Igual; es poden aplicar termes addicionals. Vegeu les Condicions d'ús. Wikipedia® (Viquipèdia™) és una marca registrada de Wikimedia Foundation, Inc.